

महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग, मुंबई

महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (नूतनशील ऊर्जा खरेदीचे बंधन, त्याचे पालन व नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र चौकटीचे कार्यान्वयन) विनियम, २०१०

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	तपशील	पृष्ठ क्र.
१	संक्षिप्त शीर्षक, व्याप्ती व प्रारंभ	२
२	व्याख्या	२
३	भाग अ : सर्वसाधारण विनियमाची व्याप्ती	५
४	भाग ब : नूतनशील ऊर्जा खरेदीचे बंधन (आरपीओ) पात्र नूतनशील ऊर्जा स्रोत	६
५	बंधन असलेल्या संस्था/व्यक्ती	७
६	कार्य कालावधी	८
७	नूतनशील ऊर्जा खरेदी बंधनाचे (आरपीओ) लक्ष्य	८
८	केंद्रीय आयोगाच्या विनियमांतर्गत प्रमाणपत्रे	९
९	राज्य अभिकरण	१०
१०	वितरण परवानेधारक	११
११	स्व-वापरासाठी वीज निर्मितीचे उपयोगकर्ते व मुक्त प्रवेश ग्राहक	१२
१२	आरपीओ नियामक आकार	१२
१३	संनियंत्रणाची व कार्यान्वयनाची चौकट	१३
	भाग क : नूतनशील ऊर्जेचा दर ठरविणे	
१४	नवीन कार्य कालावधीमध्ये कार्यान्वित करावयाच्या नवीन नूतनशील ऊर्जा प्रकल्पांकरिता दर ठरविण्याबाबतची तत्त्वे	१३
१५	नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र पध्दतीखाली नूतनशील ऊर्जेचे दर ठरविणे	१४
१६	नवीन कार्य कालावधीमध्ये अस्तित्वात असलेल्या नूतनशील प्रकल्पासाठी दर ठरविणे	१५
	भाग ड : इतर	
१७	ग्रिडशी जोडणीची चौकट	१५
१८	शिथिल करण्याचे अधिकार	१५
१९	सुधारणा करण्याचे अधिकार	१५
२०	अडचणी दूर करण्याचा अधिकार	१६

महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग, मुंबई

महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (नूतनशील ऊर्जा खरेदीचे बंधन, त्याचे पालन व नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र चौकटीचे कार्यान्वयन) विनियम, २०१०

विद्युत अधिनियम, २००३

क्रमांक:मविनिआ/लिगल/२०१०/४८३ महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग, विद्युत अधिनियम, २००३ च्या कलम ६१, ६६, ८६(१) (इ) आणि १८१ नुसार प्रदान करण्यात आलेल्या आणि या संदर्भात त्यास समर्थ करणा-या अन्य सर्व अधिकारांचा वापर करून व पूर्व-प्रसिध्दी नंतर, याद्वारे नूतनशील ऊर्जा खरेदीच्या बंधनासाठी व त्याच्या पालनासाठी खालीलप्रमाणे विनियम करित आहे:-

१ संक्षिप्त शीर्षक, व्याप्ती व प्रारंभ :-

- १.१ या विनियमांना " महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (नूतनशील ऊर्जा खरेदीचे बंधन, त्याचे पालन व नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र चौकटीचे कार्यान्वयन) विनियम, २०१०", असे म्हणावे.
- १.२ हे विनियम संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यात आणि नूतनशील ऊर्जे संबंधी राज्य आयोगाच्या अखत्यारित येणा-या सर्व बाबींना लागू राहतील.
- १.३ हे विनियम शासकीय राजपत्रातील त्यांच्या प्रसिध्दीच्या दिनांकापासून अंमलात येतील.

२. व्याख्या

२.१ संदर्भानुसार वेगळा अर्थ अपेक्षित नसेल तर, या विनियमांमध्ये:-

(ए) "अधिनियम" म्हणजे विद्युत अधिनियम, २००३,(२००३ चा ३६), त्यात करण्यात आलेल्या सुधारणांसह;

(बी) "स्व-वापरासाठी निर्माण करण्यात आलेल्या विजेचा उपयोगकर्ता" म्हणजे अधिनियमाच्या कलम २(८) अंतर्गत व्यक्ती किंवा सदस्य जो स्व-वापरासाठीच्या जनित्र संचामध्ये मुख्यत्वे करून स्वतःसाठी निर्माण केलेल्या विजेचा वापर करतो आणि "स्वतःसाठी वीज वापर", या शब्दांचा त्यानुसार अर्थ समजावा;

- (सी) **“केंद्रीय अभिकरण”** म्हणजे केंद्रीय आयोग, वेळोवेळी पद-निर्देशीत करेल असे अभिकरण;
- (डी) **“केंद्रीय आयोग”** म्हणजे अधिनियमाच्या कलम ७६ च्या उप-कलम (१) मध्ये उल्लेख केलेला केंद्रीय विद्युत नियामक आयोग;
- (इ) **“प्रमाणपत्र”** म्हणजे केंद्रीय अभिकरणाने विहित केलेल्या कार्यपध्दतीनुसार आणि केंद्रीय विद्युत नियामक आयोग (नूतनशील ऊर्जा निर्मितीसाठी नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र मान्यतेच्या व निर्गमित करण्यासाठीच्या अटी व शर्ती) विनियम, २०१० मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या तरतूदीनुसार, केंद्रीय अभिकरणाने निर्गमित केलेले नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र;
- (एफ) **“राज्य आयोग”** म्हणजे विद्युत अधिनियमाच्या कलम ८२ च्या उप-कलम (१) मध्ये उल्लेख केलेला महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग;
- (जी) **'अस्तित्वात असलेला नूतनशील ऊर्जा प्रकल्प'** म्हणजे या विनियमांच्या अधिसूचनेच्या दिनांकापूर्वी कार्यान्वित झाला असेल असा नूतनशील ऊर्जा प्रकल्प;
- (एच) **“ किमान किंमत ”** म्हणजे केंद्रीय आयोगाने, केंद्रीय विद्युत नियामक आयोग (नूतनशील ऊर्जा निर्मितीसाठी नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र मान्यतेच्या व निर्गमित करण्यासाठीच्या अटी व शर्ती) विनियम, २०१० मध्ये वेळोवेळी केलेल्या सुधारणांनुसार निश्चित केलेली किमान किंमत- या किंमतीइतक्या आणि त्यापेक्षा जास्त किंमतीस पॉवर एक्सचेंजमध्ये प्रमाणपत्राची देवाण-घेवाण करता येईल;
- (आय) **“कमाल मर्यादा किंमत”** म्हणजे केंद्रीय आयोगाने, केंद्रीय विद्युत नियामक आयोग (नूतनशील ऊर्जा निर्मितीसाठी नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र मान्यतेच्या व निर्गमित करण्यासाठीच्या अटी व शर्ती) विनियम, २०१० मध्ये वेळोवेळी केलेल्या सुधारणांनुसार निश्चित केलेली कमाल मर्यादा किंमत- या किंमतीच्या मर्यादेतच पॉवर एक्सचेंजमध्ये प्रमाणपत्राची देवाण-घेवाण करता येईल;

(जे) 'आंतर-जोडणी ठिकाण' म्हणजे नूतनशील वीज निर्मिती सुविधेचे पारेषण यंत्रणा किंवा वितरण यंत्रणेशी, जसे असेल तसे, जोडण्याचे ठिकाण:

१. पवन ऊर्जा प्रकल्प आणि सौर फोटोव्हॉल्टॅक प्रकल्पांच्या संबंधात, संयुक्त सब-स्टेशनच्या उच्च दाबाच्या बाजूला असलेल्या बहिर्गामी फीडरवरील लाईन आयसोलेटर हे आंतर-जोडणी ठिकाण राहिल;

परंतु असे की, संयुक्त सब-स्टेशन म्हणजे पवनचक्की किंवा सौर ऊर्जा केंद्राच्या प्रकल्पाच्या जागेवरील सब-स्टेशन, जसे असेल तसे, आणि त्यात स्टेप-अप ट्रान्सफॉर्मर आणि संलग्न स्विचगिअर असतील आणि त्याच्या कमी दाबाच्या बाजूला बहुविध (एकापेक्षा अधिक) निर्मिती युनिट्स (म्हणजे पवन टर्बाइन जनरेटर्स किंवा सौर पीव्ही मॉड्युल्स/आरेज (arrays)/इन्व्हर्टर युनिट्स) जोडलेली असतील.

२. मिनि- मायक्रो हायड्रो विद्युत, लहान-जल विद्युत, बायोमास विद्युत आणि अ-खनिज इंधनावर आधारित सह-निर्मिती विद्युत प्रकल्पांच्या आणि सौर औष्णिक विद्युत प्रकल्पांच्या संबंधात, जनरेटर ट्रान्सफॉर्मरच्या उच्च दाबाच्या बाजूला असलेल्या बहिर्गामी फीडरवरील लाईन आयसोलेटर हे आंतर-जोडणी ठिकाण राहिल;

(के) "एनएमआरई" म्हणजे भारत सरकारचे नवीन आणि नूतनशील ऊर्जा मंत्रालय;

(एल) 'नवीन नूतनशील ऊर्जा प्रकल्प' म्हणजे या विनियमांच्या अधिसूचनेच्या दिनांकानंतर कार्यान्वित झाला असेल असा नूतनशील ऊर्जा प्रकल्प;

(एम) "बंधन असलेल्या संस्था / व्यक्ती" म्हणजे महाराष्ट्र राज्यातील वितरण परवानेधारक, स्व-ववापरासाठीच्या वीज निर्मिती प्रकल्पाची मालकी असणारे उपयोगकर्ते, आणि मुक्त प्रवेश ग्राहक, यांना विनियम ५ मधील अटींची पूर्तता करण्याच्या अधीन राहून, या विनियमांखाली नूतनशील स्रोतांपासूनच्या वीज खरेदी बंधनाचे पालन करणे अनिवार्य राहिल.

(एन) "मुक्त प्रवेश ग्राहक" म्हणजे वेळोवेळी सुधारणा केल्याप्रमाणे व अंमलात असलेले मविनिआ (वितरण मुक्त प्रवेश) विनियम, २००५ किंवा वेळोवेळी सुधारणा केल्याप्रमाणे आणि अंमलात असलेले मविनिआ (पारेषण मुक्त प्रवेश) विनियम, २००५, नुसार, जसे असेल तसे, मुक्त प्रवेशाचा वापर करून विजेचा उपयोग करणारी व्यक्ती;

- (ओ) “**पॉवर एक्सचेंज**” म्हणजे केंद्रीय आयोगाने पारित केलेल्या आदेशांनुसार विजेची देवाण-घेवाण करण्यासाठी चालविण्यात येणारा कोणताही एक्सचेंज;
- (पी) “**पसंती दाखवून ठरविलेला वीज दर**” म्हणजे नूतनशील ऊर्जेच्या स्रोतांवर आधारित वीज निर्मिती केंद्राकडून वितरण परवानाधारकाला विजेची विक्री करण्यासाठी राज्य आयोगाने, महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग (नूतनशील ऊर्जेच्या दर निश्चितीकरणाच्या अटी व शर्ती) विनियम, २०१०, नुसार निश्चित केलेले दर;
- (क्यू) “**नूतनशील ऊर्जा स्रोत**” म्हणजे मिनि हायड्रो, मायक्रो हायड्रो, लहान जल, पवन, सौर, उसाच्या चिपाड्यासह बायोमास, बायो इंधनावर आधारित सहनिर्मिती, नागरी क्षेत्रातील किंवा नगरपालिकेतील कचरा आणि एमएनआरईने मान्यता किंवा मंजूरी दिलेले अन्य स्रोत;
- (आर) “**राज्य अभिकरण**” म्हणजे राज्य आयोगाने वेळोवेळी पद-निर्देशित करावयाचे अभिकरण जे नूतनशील ऊर्जा प्रकल्पांना नोंदणीसाठी अधिस्वीकृती देण्याचे व शिफारस करण्याचे काम करेल व या विनिमयाखाली सोपविलेली कार्ये हाती घेईल;
- (एस) “**वर्ष**” म्हणजे एक आर्थिक वर्ष.

२.२ या विनियमात वापरण्यात आलेले परंतु व्याख्या नसलेले शब्द व उक्ती परंतु ज्यांची व्याख्या केंद्रीय आयोगाने प्रसिध्द केलेल्या अधिनियमात किंवा विनियमात किंवा राज्य आयोगाने प्रसिध्द केलेल्या विनियमात करण्यात आलेली असेल तर अशा शब्द व उक्तींचा अर्थ, अनुक्रमे केंद्रीय आयोगाने प्रसिध्द केलेल्या अधिनियमात किंवा विनियमांत किंवा राज्य आयोगाने प्रसिध्द केलेल्या विनियमात त्यांना, देण्यात आलेल्या अर्थानुसार राहिल.

भाग अ - सर्वसाधारण

३ विनियमांची व्याप्ती

३.१ जेथे नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून सह-निर्मिती करण्यास व नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून विजेची निर्मिती करण्यास राज्य आयोगाने चालना द्यावयाची आहे आणि अशा स्रोतांपासून निर्माण होणारी वीज प्राप्त करण्यासाठी वितरण परवानाधारकाच्या क्षेत्रातील विजेच्या एकूण वापराच्या आधारे राज्य आयोगाने टक्केवारी विनिर्दिष्ट करावयाची आहे, अशा सर्व प्रकरणी हे विनियम लागू राहतील.

३.२ हे विनियम -

(अ) महाराष्ट्र राज्यातील वितरण परवानेधारक

(ब) विनियम ५ खाली नमूद केलेल्या अटीच्या अधीन राहून, महाराष्ट्र राज्यातील स्व-वापरासाठीच्या वीज निर्मितीचे उपयोगकर्ते

(क) विनियम ५ खाली नमूद केलेल्या अटीच्या अधीन राहून, महाराष्ट्र राज्यातील मुक्त प्रवेश ग्राहक, यांना लागू होतील.

भाग -ब नूतनशील ऊर्जा खरेदीचे बंधन (आरपीओ)

४ पात्र नूतनशील उर्जा स्रोत

४.१ या विनियमांच्या प्रयोजनासाठी, एमएनआरईने मान्यता किंवा मंजूरी दिलेल्या सर्व प्रकारच्या नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून निर्माण होणारी वीज विचारात घेण्यात येईल.

परंतु असे की, एमएनआरईने दिलेल्या मान्यतेच्या आधारे राज्य आयोगाने कोणत्याही नवीन तंत्रज्ञानाला मान्यता दिल्यानंतरच, असे नवीन तंत्रज्ञान "नूतनशील" ठरण्यास पात्र राहिल.

४.२ पात्र नूतनशील ऊर्जा स्रोतांमध्ये खालील बाबींचा मर्यादारहित समावेश राहिल :-

(ए) अ-खनिज इंधनावर (उसाच्या चिपाड्यासह) आधारित सह-निर्मिती प्रकल्प (अर्हताकारी असलेले व नसलेले दोन्ही सह-निर्मिती प्रकल्प)

(बी) पवन ऊर्जा

(सी) रॅनकाइन सायकल तंत्रज्ञानावर आधारित बायोमास विद्युत

(डी) लहान जल, मिनी हायड्रो, मायक्रो हायड्रो विद्युत

(इ) नगरपालिकेच्या कच-यावर आधारित विद्युत

(एफ) सौर विद्युत

(जी) राज्य आयोग / एमएनआरई मान्यता किंवा मंजूरी देतील असा अन्य कोणताही स्रोत.

परंतु असे की, ग्रिडला जोडलेल्या नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासूनच्या वीज निर्मिती प्रकल्पाची स्थापित क्षमता २५० किलोवॉट किंवा अधिक असेल किंवा केंद्रीय आयोगाने

वेळोवेळी विनिर्दिष्ट केलेल्या अन्य कोणत्याही किमान क्षमतेइतकी असेल तरच असे स्रोत "पात्र नूतनशील ऊर्जा स्रोत", म्हणून विचारात घेण्यात येतील;

परंतु आणखी असे की, ग्रिडला जोडलेल्या नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासूनच्या वीज निर्मिती प्रकल्पाची स्थापित क्षमता २५० किलोवॉट किंवा नूतनशील ऊर्जा स्रोत म्हणून पात्र ठरण्यासाठी केंद्रीय आयोगाने वेळोवेळी विनिर्दिष्ट केलेल्या किमान क्षमतेपेक्षा कमी असेल आणि राज्य भार प्रेषण केंद्राबरोबर अशा नूतनशील ऊर्जा प्रकल्पाद्वारे मीटर बसविण्याची आणि संपर्काची योग्य व्यवस्था स्थापन करण्यात आली असेल तरच असे स्रोत "पात्र नूतनशील ऊर्जा स्रोत", म्हणून विचारात घेण्यात येतील.

परंतु आणखी असेही की, पूर्वीच्या धोरण आणि नियामक व्यवस्थेखाली अस्तित्वात असलेल्या नूतनशील ऊर्जा निर्मिती प्रकल्पांद्वारे वीज निर्मिती होत असल्यास, अशा स्रोतांना विनियम-६ खाली स्पष्ट करण्यात आलेल्या कार्य कालावधीत नूतनशील वीज खरेदीच्या बंधनाची (आरपीओ) पूर्तता करण्याच्या प्रयोजनासाठी "पात्र नूतनशील ऊर्जा स्रोत", म्हणून यापुढेही मान्यता देण्यात येईल.

४.३ महाराष्ट्र राज्याबाहेर नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून वीज निर्मितीसाठी दिलेली नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्रे तसेच, महाराष्ट्र राज्यात नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून वीज निर्मितीसाठी दिलेली नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्रे प्राप्त करून घेणे, हे विनियम-६ मध्ये स्पष्ट करण्यात आलेल्या कार्य कालावधीत महाराष्ट्र राज्यातील बंधन असलेल्या संस्था/व्यक्तींनी आरपीओचे पालन करण्याच्या प्रयोजनासाठी पात्र दस्तऐवज म्हणून विचारात घेण्यात येतील.

५ बंधन असलेल्या संस्था/ व्यक्ती

५.१ विनियम-७.१ खाली विनिर्दिष्ट करण्यात आलेली किमान टक्केवारी, महाराष्ट्र राज्यातील सर्व वितरण परवानेधारक तसेच मुक्त प्रवेश ग्राहक आणि स्व-वापरासाठी निर्माण केलेल्या विजेचा वापर करणारे उपयोगकर्ते, यांना खाली नमूद केलेल्या अटींना अधीन राहून लागू राहिल:-

(ए) १ मेगावॉट आणि अधिक (किंवा वेळोवेळी विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशी अन्य क्षमता) स्थापित क्षमता असलेल्या व ग्रिडशी जोडलेल्या स्व-वापरासाठीच्या निर्मिती संयंत्राची मालकी असणारी कोणतीही व्यक्ती जी अशा संयंत्रापासून निर्माण होणाऱ्या विजेचा उपयोग स्व-वापरासाठी करते, अशा व्यक्तीने स्व-वापरासाठीच्या संयंत्राची वीज ज्या प्रमाणात वापरलेली असेल त्या प्रमाणात अशा व्यक्तीला आरपीओखालील किमान टक्केवारी लागू राहिल.

(बी) ज्या व्यक्तीची करारबद्ध मागणी १ एमव्हीए पेक्षा कमी नसेल आणि जी अधिनियमाच्या कलम ४२(२) प्रमाणे मुक्त प्रवेशाद्वारे पारंपारिक खनिज इंधनावर आधारित निर्माण झालेल्या विजेचा वापर करते, अशा व्यक्तीने मुक्त प्रवेशाच्या द्वारे जितक्या विजेचा वापर केला असेल त्या वापराच्या प्रमाणात अशा व्यक्तीला आरपीओखालील किमान टक्केवारी लागू राहिल.

परंतु असे की, वरील उप-खंड (ए) आणि उप-खंड (बी)मध्ये उल्लेख केलेल्या किमान क्षमतेमध्ये राज्य आयोग आदेशाद्वारे वेळोवेळी सुधारणा करू शकेल.

परंतु आणखी असे की, वरील खंड (ए) मधील अट, स्टॅण्डबाय (किंवा आणीबाणीच्या काळात वापरण्यासाठी) असलेल्या स्व-वापरासाठीच्या निर्मिती संयंत्राच्या सुविधेला, लागू राहणार नाही.

६. कार्य - कालावधी

६.१ या विनियमांखाली विनिर्दिष्ट करण्यात आलेली आरपीओच्या चौकटीची सुरुवात हे विनियम अधिसूचित झाल्याच्या दिनांकापासून होईल आणि ३१ मार्च २०१६ (म्हणजेच आर्थिक वर्ष २०१५-१६) पर्यंत वैध राहिल.

७. नूतनशील वीज खरेदीच्या बंधनाचे (आरपीओ) लक्ष्य

७.१ प्रत्येक "बंधन असलेली व्यक्ती/संस्था" खालील तक्त्यात नमूद केलेली टक्केवारीतील, पात्र नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून निर्माण झालेली, वीज प्राप्त करून घेईल.

वर्ष	नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून (युनिट मधील सममूल्य ऊर्जा) किमान वीज खरेदीचे परिमाण (टक्केवारीत)		
	सौर	बिगर सौर (अन्य नूतनशील ऊर्जा)	एकूण
२०१०-११	०.२५ %	५.७५ %	६.० %
२०११-१२	०.२५ %	६.७५ %	७.० %
२०१२-१३	०.२५ %	७.७५%	८.० %
२०१३-१४	०.५० %	८.५० %	९.० %
२०१४-१५	०.५० %	८.५० %	९.० %
२०१५-१६	०.५० %	८.५० %	९.० %

परंतु असे की, वितरण परवानेधारक, सन २०१०-११ ते २०१२-१३ पर्यंतच्या कालावधीत बिगर सौर (अन्य नूतनशील ऊर्जा) स्रोतांकडून त्यांच्या आरपीओची पूर्तता १ टक्का आणि सन २०१३-१४ ते २०१५-१६ पर्यंतच्या कालावधीत बिगर सौर (अन्य नूतनशील

ऊर्जा) स्रोतांकडून त्यांच्या आरपीओची पूर्तता २ टक्क्यापर्यंत, मिनी-हायड्रो किंवा मायक्रो-हायड्रो विद्युत प्रकल्पांमधील वीज खरेदीद्वारे, करतील.

परंतु आणखी असे की, वर नमूद केलेल्या किमान आरपीओ लक्ष्यांची पूर्तता करण्यासाठी, वितरण परवानाधारक त्यांच्या दीर्घ-कालीन वीज खरेदीच्या योजनेमध्ये नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून करावयाच्या वीज खरेदीच्या योजनेचा समावेश करेल.

- ७.२ बंधन असलेली प्रत्येक व्यक्ती/संस्था, स्वतः विजेची निर्मिती किंवा नूतनशील ऊर्जा विकासकाकडून विजेची खरेदी किंवा अन्य परवानाधारकांकडून खरेदी किंवा नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्रांची खरेदी करून किंवा वरील पर्यायांपैकी कोणत्याही पर्यायांचे एकीकरण करून, आरपीओ लक्ष्यांची पूर्तता, करू शकेल.

परंतु आणखी असे की, वितरण परवानाधारकाने राज्यात निर्माण झालेली नूतनशील स्रोतांपासूनची वीज, राज्य आयोगाने मान्यता दिलेल्या दरापेक्षा अन्य दराने, थेट वीज निर्मिती करणा-याकडून किंवा वीज व्यापा-याकडून प्राप्त करून घेतली तर असे परिमाण, अशा वितरण परवानाधारकाने आरपीओची पूर्तता करण्यासाठी पात्र परिमाण म्हणून विचारात घेतले जाणार नाही.

८. केंद्रीय आयोगाच्या विनियमांतर्गत प्रमाणपत्रे

- ८.१ या विनियमांत असलेल्या अटी व शर्तीना अधीन राहून, केंद्रीय विद्युत नियामक आयोग (नूतनशील ऊर्जा निर्मितीसाठी नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र मान्यतेच्या व निर्गमित करण्यासाठीच्या अटी व शर्ती) विनियम, २०१० अंतर्गत निर्गमित करण्यात आलेली प्रमाणपत्रे ही, या विनियमांखाली बंधन असलेल्या संस्था / व्यक्तींनी अनिवार्य आरपीओ खाली नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून करावयाच्या वीज खरेदीची पूर्तता करण्यासाठी वैध राहतील.

परंतु असे की, बंधन असलेल्या संस्था/व्यक्तींनी त्यांच्यावरील आरपीओची पूर्तता जर प्रमाणपत्राच्या खरेदीने केली तर, सौर नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून करावयाच्या वीज खरेदीच्या बंधनाची पूर्तता ही फक्त सौर प्रमाणपत्रांची खरेदी करूनच करण्यात येईल, आणि बिगर सौर नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून करावयाच्या वीज खरेदीच्या बंधनाची पूर्तता ही बिगर सौर-प्रमाणपत्रे खरेदी करून करण्यात येईल.

- ८.२ राज्य आयोग वेळोवेळी जे निर्देश देईल त्यांना अधीन राहून, या विनियमांखाली आरपीओची पूर्तता करण्यासाठी प्रमाणपत्रे प्राप्त करून घेण्यासंबंधी केंद्रीय आयोगाने अधिसूचित केलेल्या, केंद्रीय विद्युत नियामक आयोग (नूतनशील ऊर्जा निर्मितीसाठी

नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र मान्यतेच्या व निर्गमित करण्यासाठीच्या अटी व शर्ती) विनियम, २०१० यांच्याशी सुसंगत अशी कृती, बंधन असलेली संस्था/व्यक्ती करेल.

८.३ या विनियमांखाली कलम ८.१ मध्ये उल्लेख केलेल्या केंद्रीय आयोगाच्या विनियमानुसार, बंधन असलेल्या संस्था / व्यक्तींनी पॉवर एक्स्चेंजमधून खरेदी केलेली प्रमाणपत्रे, बंधन असलेल्या संस्था/व्यक्तींकडून, केंद्रीय अभिकरणाने प्रसिध्द केलेल्या सविस्तर कार्यपद्धतीनुसार राज्य आयोगाकडे जमा करण्यात येतील.

९. राज्य अभिकरण

९.१ या विनियमांखाली नोंदणी करण्यासाठी आणि कार्ये हाती घेण्यासाठी नूतनशील ऊर्जा प्रकल्पांना अधिस्वीकृती देण्याचे आणि शिफारस करण्याचे काम करण्यासाठी एका अभिकरणाला राज्य अभिकरण म्हणून राज्य आयोग पद-निर्देशित करेल.

९.२ राज्य अभिकरण, राज्य आयोगाकडून पारित करण्यात आलेल्या निर्देशानुसार काम करेल आणि केंद्रीय विद्युत नियामक आयोग (नूतनशील ऊर्जा निर्मितीस नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र मान्यतेच्या व निर्गमित करण्यासाठीच्या अटी व शर्ती) विनियम, २०१० खाली आपली कार्ये पार पाडण्यासाठी केंद्रीय अभिकरणाने तयार केलेल्या कार्यपद्धती आणि नियमानुसार कृती करेल.

९.३ राज्य अभिकरण, नूतनशील ऊर्जा निर्मिती कंपनी, बंधन असलेल्या संस्था/व्यक्ती, राज्य भार प्रेषण केंद्र, इ.कडून नियमित तत्वावर माहिती मागविण्यासाठी उचित कार्यपद्धती तयार करेल आणि बंधन असलेल्या संस्था /व्यक्तींकडून आरपीओच्या लक्ष्यांच्या करण्यात आलेल्या पालनाची परिगणना करण्यासाठी अशा माहितीचे संकलन करेल.

९.४ बंधन असलेल्या वेगवेगळ्या व्यक्ती/संस्थांनी नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून प्राप्त करून घेतलेली वीज आणि आरपीओचे केलेले पालन याबाबतचा सारांश अंतर्भूत असलेले एक विवरणपत्र राज्य अभिकरणाकडून एकत्रित तत्वावर दर महिन्यास त्यांच्या संकेत स्थळावर प्रसिद्ध करण्यात येईल.

९.५ या माहितीत बंधन असलेल्या संस्था/व्यक्तींनी पसंती दिलेल्या वीज दराच्या मार्गाने प्राप्त करून घेतलेली नूतनशील वीज तसेच, नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र पद्धतीखाली प्राप्त करून घेतलेल्या नूतनशील विजेचा समावेश असेल.

९.६ बंधन असलेल्या व्यक्ती/संस्थांनी आरपीओची केलेल्या पालनाबाबतच्या सद्यस्थितीची माहिती राज्य आयोगाने विनिर्दिष्ट केलेल्या नमुन्यांमध्ये राज्य अभिकरण तिमाही तत्वावर राज्य आयोगाला सादर करेल आणि आरपीओचे पालन करण्यासाठी, आवश्यक असल्यास, राज्य आयोगाला योग्य कार्यावाही सूचित करेल.

- ९.७ या विनियमानाखालील कार्ये पार पाडण्यासाठी राज्य अभिकरणाला देय असलेले शुल्क व आकार राज्य आयोग वेळोवेळी ठरवून देईल.
- ९.८ जर, राज्य अभिकरण त्याची कार्ये समाधानकारकपणे पार पाडू शकत नसल्याची राज्य आयोगाची खात्री झाली तर, राज्य आयोग, सर्वसाधारण किंवा विशेष आदेशाद्वारे, आणि त्यासंबंधीची कारणे लेखी नोंद करून, त्यास योग्य वाटेल अशा अन्य कोणत्याही अभिकरणाला राज्य अभिकरण म्हणून काम करण्यास पद-निर्देशित करू शकेल.

१० वितरण परवानेधारक

- १०.१ राज्य आयोगाने अधिसूचित केलेल्या विनियमांना अनुसरून, प्रत्येक वितरण परवानाधारक पुरेशा पुराव्यासह, व्यवसाय आराखड्यातर्गत तसेच बहुवर्षीय वीज दराच्या याचिके अंतर्गत कार्य कालावधीतील प्रत्येक वर्षासाठी नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून करावयाच्या वीज खरेदीच्या परिमाणांचे अंदाज निर्देशित करेल आणि त्यानुसार आरपीओची पूर्तता करण्यासाठी दीर्घ-कालीन व्यवस्था करेल.
- १०.२ कार्य कालावधीतील प्रत्येक वर्षाकरता मान्यता दिलेल्या वीज खरेदीच्या परिमाणांस अनुसरून, नूतनशील वीज खरेदीच्या परिमाणांचे अंदाज हे या विनियमांतील खंड-७.१ शी सुसंगत असतील.
- १०.३ वितरण परवानाधारक वेगवेगळ्या नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून प्राप्त करून घेतलेल्या विजेच्या माहितीचे संक्षिप्त विवरणपत्र देखील दर महिन्यांस राज्य अभिकरणाला पाठवेल.
- १०.४ प्रत्येक आर्थिक वर्षाच्या अखेरीस, प्रत्येक वितरण परवानाधारक, वेगवेगळ्या नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून प्राप्त करून घेतलेल्या विजेचे, लेखापरीक्षकाने यथोचितरित्या प्रमाणित केलेले सविस्तर विवरणपत्र, सादर करेल.
- १०.५ जर कोणत्याही वितरण परवानाधारकाला आरपीओची पूर्तता करणे शक्य झाले नाही तर, त्याला या विनियमांच्या खंड-१२.१ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेले आरपीओ नियामक आकार भरावे लागतील.

११. स्व-वापरासाठीच्या वीज निर्मितीचे उपयोगकर्ते आणि मुक्त प्रवेश ग्राहक

- ११.१ विनियम ५.१ मधील अटींची पूर्तता करण्याच्या अधीन राहून, आरपीओची पूर्तता करण्यासाठी, स्व-वापरासाठीच्या वीज निर्मितीचा प्रत्येक उपयोगकर्ता आणि मुक्त प्रवेश ग्राहक, त्याने नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून निर्माण झालेल्या विजेची केलेली खरेदी आणि विजेचा एकूण वापर याबाबतची, आवश्यक ती सविस्तर माहिती राज्य अभिकरणाला मासिक तत्वावर सादर करेल.

- ११.२ आरपीओची पूर्तता करण्यासाठी, स्व-वापरासाठीच्या वीज निर्मितीचा उपयोगकर्ता आणि मुक्त प्रवेश ग्राहक विनियम ७.१ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे नूतनशील ऊर्जेची खरेदी करेल आणि त्यानुसार दीर्घ-कालीन व्यवस्था करेल.
- ११.३ जर स्व-वापरासाठीच्या वीज निर्मितीचा उपयोगकर्ता आणि मुक्त प्रवेश ग्राहक यांना, आरपीओची पूर्तता करणे शक्य झाले नाही तर त्यांना, विनियम १२.१ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेले आरपीओ नियामक आकार भरावे लागतील.
- परंतु आणखी असे की, जर स्व-वापरासाठीच्या वीज निर्मितीचा उपयोगकर्ता, ग्रीडशी जोडलेल्या खनिज इंधनावर आधारित सह-निर्मिती संयंत्रातील वीज वापरत असेल तर त्याला आरपीओचे लक्ष्य व या विनियमात विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या इतर संबंधित अटी माफ करण्यात आल्या आहेत.
- ११.४ स्व-वापरासाठीच्या वीज निर्मितीचा उपयोगकर्ता आणि मुक्त प्रवेश ग्राहक विनियम ८ मधील तरतुदीनुसार नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्रे खरेदी करून त्यांच्या आरपीओची पूर्तता करू शकतील.
- ११.५ विनियम ५.१ (अ) मध्ये स्पष्ट केलेल्या, स्व-वापरासाठीच्या वीज निर्मितीच्या उपयोगाबाबतच्या अटींची आणि पात्रता निकषांची पूर्तता करण्याच्या अधीन राहून, नूतनशील ऊर्जेवर आधारित स्व-वापरासाठीच्या विद्युत प्रकल्पातील विजेचा स्वतःसाठी वापर केल्यावर उरलेल्या शिल्लक विजेची विक्री, विनियम ८ मधील तरतुदीनुसार नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्रांचा फायदा घेण्यास पात्र राहिल.

१२ आरपीओ नियामक आकार

- १२.१ या विनियमातील तरतुदीनुसार आरपीओ लक्ष्यांची पूर्तता जर बंधन असलेल्या व्यक्ती/संस्थेने कोणत्याही वर्षी केली नाही आणि आवश्यक असलेली नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्रे खरेदी केली नाहीत तर केंद्रीय आयोगाने सौर आणि बिगर सौर आरपीओकरिता वेगवेगळ्या ठरवून दिलेल्या आरपीओच्या युनिट्स, आरपीओ नियामक आकार आणि कमाल मर्यादा किंमतीमधील त्रुटीच्या आधारे आयोग जी रक्कम निश्चित करेल, ती रक्कम बंधन असलेल्या व्यक्ती/संस्थांना, त्यांनी निर्माण करावयाच्या व ठेवावयाच्या, वेगळ्या निधी मध्ये जमा करण्याचे निर्देश राज्य आयोग देऊ शकेल.

परंतु असे की, सौर किंवा बिगर सौर नूतनशील ऊर्जा निर्मिती स्रोतांकरिता, जसे असेल तसे, त्या वर्षासाठी पसंती दाखवून ठरविलेल्या व लागू असलेल्या उच्चतम वीज दराच्या किंवा राज्य आयोगाने ठरवून दिलेल्या अन्य कोणत्याही दराच्या सममूल्य, आरपीओ नियामक आकार असतील;

परंतु आणखी असे की, अशा रितीने निर्माण केलेल्या निधीचा उपयोग राज्य आयोग निर्देश देईल त्यानुसार करण्यात येईल.

१३ संनियंत्रण व कार्यान्वयनाची चौकट

१३.१ या विनियमाच्या आधिसूचनेच्या दिनांकापासून तीस (३०) दिवसांच्या आत, ग्रिड समन्वय समितीच्या (जीसीसी) अधिपत्याखाली एक संनियंत्रण समिती, स्थापन करण्यात येईल. जीसीसीच्या प्रत्येक सभासदाला संनियंत्रण समितीमध्ये प्रतिनिधीत्व राहिल.

१३.२ संनियंत्रण समिती खालील बाबींकरिता जबाबदार राहिल:-

- (ए) ऊर्जेचे हिशोब ठेवण्यासंबंधीचे आणि नूतनशील ऊर्जा व्यवहारांच्या संनियंत्रणाबाबतचे प्रश्न सोडवणे;
- (बी) या विनियमांचे आणि या विनियमांखाली विकसित केलेले नियम आणि कार्यपद्धती यांचे कार्यान्वयन सुलभ करणे;
- (सी) हे विनियम आणि त्याखाली विकसित केलेले नियम आणि कार्यपद्धतीचे कार्यान्वयन करित असताना उद्भवू शकणा-या प्रश्नांचा अंदाज घेणे व सुधारात्मक उपायांची शिफारस करणे ;
- (डी) या विनियमांच्या कार्यान्वयनासंबंधीच्या बाबींकरिता राज्य अभिकरणाला मार्गदर्शन करणे;
- (इ) राज्य आयोग वेळोवेळी निर्देशित करेल अशा अन्य कोणत्याही बाबी;

भाग क : नूतनशील ऊर्जेचे दर ठरविणे

१४ नवीन कार्य कालावधीमध्ये कार्यान्वित करावयाच्या नवीन नूतनशील ऊर्जा प्रकल्पांकरिता दर ठरविण्याबाबतची तत्त्वे

१४.१ नियंत्रण कालावधी दरम्यान म्हणजेच ३१ मार्च २०१० नंतर, कार्यान्वित झालेल्या सर्व नवीन नूतनशील ऊर्जा प्रकल्पांना, प्रकल्पापासून निर्माण झालेल्या विजेचा दर ठरविण्यासाठी, मविनिआ (नूतनशील ऊर्जेच्या दर निश्चितीकरणाच्या अटी व शर्ती) विनियम, २०१० मध्ये ठरवून देण्यात आलेल्या वीज दराची रचना आणि अन्य अटी अनुसरण्याचा किंवा नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्राची पध्दत स्वीकारण्याचा, पर्याय असेल.

परंतु असे की, जे प्रकल्प पसंती दाखवून ठरविलेला वीज दर किंवा नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्राची पध्दत स्वीकारतात त्यांना वीज दराच्या संपूर्ण कालावधीकरिता किंवा वीज खरेदी कराराच्या वैध कालावधीकरिता, जे नंतर होईल त्याप्रमाणे, मविनिआ (नूतनशील

ऊर्जेच्या दर निश्चितीकरण्याच्या अटी व शर्ती) विनियम, २०१० मध्ये स्पष्ट करण्यात आलेली व निवड केलेली दर ठरविण्याची पद्धत पुढे चालू ठेवावी लागेल;

परंतु आणखी असे की, असा नवीन नूतनशील ऊर्जा प्रकल्प, वितरण परवानाधारकांबरोबर किंवा मुक्त प्रवेश ग्राहकांबरोबर, जसे असेल तसे, वीज खरेदी करार करण्यापूर्वी, दर ठरविण्याची योग्य पद्धत आपल्या निवडीनुसार ठरवेल.

१५ नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र पद्धतीखाली नूतनशील ऊर्जेचे दर ठरविणे

१५.१ नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र पद्धतीखाली दोन भागांचे म्हणजेच, विद्युत भागाचे आणि नूतनशील ऊर्जा भागाचे किंवा नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र- जे नूतनशील ऊर्जा निर्मितीच्या पर्यावरणाच्या विशेष गुणधर्मांचे प्रतिनिधीत्व करतात, दर ठरविण्यात येतात. आर्थिक वर्ष २०१०-११ ते २०१५-१६ या कार्य कालावधीच्या प्रयोजनासाठी, विद्युत भागाचा प्रभावी दर हा, जेथे नूतनशील ऊर्जा निर्मिती प्रकल्प असेल तेथील विद्युत कंपनीच्या वीज खरेदीच्या संयुक्त खर्चाशी सममूल्य असेल तर नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्राचा दर हा पॉवर एक्सचेंजमध्ये जो असेल त्या प्रमाणे राहिल.

स्पष्टीकरण :- या विनियमांच्या प्रयोजनार्थ, "वीज खरेदीचा संयुक्त खर्च" म्हणजे स्व-निर्मितीच्या खर्चासह, असल्यास, वितरण परवानाधारकाने, मागील वर्षात सर्व दीर्घ-कालीन व अल्प-कालीन ऊर्जा पुरवठादारांकडून, परंतु ज्यात नूतनशील ऊर्जा स्रोतांपासून निर्माण झालेल्या विजेचे पुरवठादार नसतील, जसे असेल तसे, ज्या दराने विजेची खरेदी केलेली असेल तो भारांकित सरासरी संयुक्त दर होय.

परंतु असे की, केंद्रीय अभिकरण आणि नियामकांचा मंच (फोरम ऑफ रेग्युलेटर) यांच्याशी सल्लामसलत करून सौर आणि बिगर सौर नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्रासाठी, केंद्रीय आयोग वेगवेगळी किमान किंमत आणि कमाल मर्यादा किंमत वेळोवेळी ठरवेल;

परंतु आणखी असे की, विद्युत क्षेत्राचा गतिमान विकास होत असताना, विद्युत भाग आणि नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्रांच्या दर ठरविण्याच्या पद्धतींचा आढावा राज्य आयोग ठरवेल अशा ठराविक कालावधीनंतर घेण्यात येईल.

१६. नवीन कार्य कालावधीमध्ये अस्तित्वात असलेल्या सनूतनशील ऊर्जा प्रकल्पांसाठी दर ठरविणे

१६.१ राज्य आयोगाने अस्तित्वात असलेल्या नूतनशील ऊर्जा प्रकल्पांसाठी, पारित केलेल्या संबंधीत नूतनशील ऊर्जा दराच्या आदेशांमध्ये वीज दर, वीज दराची रचना आणि अन्य

अटी या बाबींचा समावेश यापूर्वीच करण्यात आलेला आहे. आणि या बाबी आर्थिक वर्ष २०१०-११ ते २०१५-१६ या कार्य कालावधीमध्ये देखील कार्यरत राहतील;

परंतु असे की, अस्तित्वात असलेल्या ज्या प्रकल्पांनी वीज खरेदी करार यापूर्वीच केलेले आहेत त्यांना, अस्तित्वात असलेल्या दीर्घ-कालीन कराराची मुदत संपल्यानंतर, नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र पध्दतीत सहभागी होण्यास परवानगी देण्यात येईल;

परंतु आणखी असे की, वीज खरेदी कराराच्या मुदतीपूर्वी हा करार संपुष्टात आल्यास, अस्तित्वात असलेल्या ऊर्जा प्रकल्पांना नूतनशील ऊर्जा प्रमाणपत्र पध्दतीत सहभागी होण्याचा अधिकार राहणार नाही.

भाग ड- इतर बाबी

१७ ग्रीडशी जोडणीची चौकट

१७.१ आंतर-जोडणी ठिकाणाच्या पलीकडे, वहनाकरीता पायाभूत सोयी-सुविधा विकसित करण्यासाठी परवानाधारक जबाबदार राहतील आणि निर्मिती सुविधेपासून आंतर-जोडणीच्या ठिकाणापर्यंत वहनाच्या पायाभूत सोयी-सुविधा, विकासक/ निर्मिती कंपनीला स्व-खर्चाने विकसित कराव्या लागतील;

परंतु असे की, आंतर-जोडणी ठिकाणाच्या पलीकडील वहन पायाभूत सोयी सुविधावरील खर्च परवानाधारकाकडून करण्यात येईल आणि तो राज्य आयोगाने विकसित केलेल्या उचित दर निश्चितीकरणाच्या चौकटीप्रमाणे ग्राहकांकडून वसूल करण्यात येईल,

१८ शिथिल करण्याचे अधिकार

१८.१ आयोग, स्वतःहून किंवा आयोगासमोर हितसंबंधित व्यक्तीने केलेल्या अर्जाच्या संदर्भात, या विनियमांतील कोणतीही तरतूद सर्वसाधारण किंवा विशेष आदेशाद्वारे शिथिल करू शकेल किंवा लागू करणार नाही. मात्र त्यापूर्वी, यासंबंधीच्या कारणांची लेखी नोंद करण्यात येईल आणि बाधित होऊ शकणाऱ्या व्यक्तींना त्यांची बाजू मांडण्याची संधी देण्यात येईल.

१९ सुधारणा करण्याचे अधिकार

१९.१ राज्य आयोग, कोणत्याही वेळी या विनियमांतील कोणत्याही तरतूदीमध्ये बदल, फेरफार, अल्प-बदल किंवा सुधारणा, त्यासंबंधीच्या कारणांची लेखी नोंद करून, करू शकेल.

२० अडचणी दूर करण्याचे अधिकार

२०.१ या विनियमांतील तरतुदी अंमलात आणताना जर कोणतीही अडचण उदभवली तर राज्य आयोग, साधारण किंवा विशिष्ट आदेशाद्वारे, अधिनियमातील तरतुदीशी विसंगत नसेल व अडचण दूर करण्यासाठी त्यास आवश्यक वाटेल अशी तरतूद करू शकेल.

(के. एन. खवारे)

सचिव,

महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग

मुंबई,

दिनांक: ७ जून, २०१०